

„O ludzi Bóg dba w inny sposób niż o istoty, które nie są osobami: nie «od zewnątrz», za pośrednictwem prawa natury fizycznej, ale «od wewnątrz», za pośrednictwem rozumu, który poznając dzięki przyrodzonemu światłu odwieczne prawo Boże, jest w stanie wskazać człowiekowi właściwy kierunek wolnego działania. W ten sposób Bóg powołuje człowieka do uczestnictwa w swojej opatrności, pragnąc za pośrednictwem jego samego, to znaczy poprzez jego rozumne i odpowiedzialne zaangażowanie, kierować światem: nie tylko światem natury, ale i światem osób ludzkich”.

(Jan Paweł II, Veritatis splendor, 43)

Prawa człowieka to powszechny przywilej, który staje się zadaniem.

Prawa przysługują człowiekowi nie tyle tytułem przynależenia np. do określonego stanu, ile ze względu na bycie osobą, niezależnie od tego, czy określa się ją pojęciem „godności”, czy też terminem „człowieczeństwo” bądź „natura ludzka”.

Domagając się pełnego respektowania swych podstawowych praw, człowiek jest równocześnie zobowiązany respektować te same prawa wobec innych. W miarę jak człowiek staje się świadom swoich praw, jest rzeczą konieczną, by jednocześnie stawał się świadomy swych obowiązków. Prawo do życia wiąże się z obowiązkiem, żeby utrzymywać własne życie oraz szanować tę wartość u innych osób; prawo do wolności zakłada właściwe ko-

rzystanie z tego daru oraz możliwość pogłębiania swoich poszukiwań. Każdemu prawu naturalnemu jednego człowieka odpowiada obowiązek wobec innych ludzi.

Korzystanie z przysługujących człowiekowi praw domaga się tego, żeby je poznać.

Prawa człowieka są:

- wrodzone – wypływają z ludzkiej natury, z faktu bycia człowiekiem, ich twórcą nie jest człowiek, ale Bóg
- nienaruszalne – przysługują człowiekowi przez całe życie, więc żadna władza ani społeczność nie może ich nikogo pozbawić
- niezbywalne – są one tak mocno związane z osobą, że nie można z nich zrezygnować ani ich nikomu odstąpić
- powszechne – przysługują wszystkim ludziom, a ich pełne uświadomienie następuje z chwilą, gdy człowiek odkrywa, że to on sam z siebie posiada pewne prawa, nie zaś z tytułu np. pozycji społecznej lub określonej narodowości
- obiektywne – istnieją niezależnie od subiektywnych sądów poszczególnych ludzi, a więc nikt nie może tych praw zawłaszczyć.

Prawa człowieka są kategorią opisującą pozycję osoby w społeczeństwie, jej uprawnienia zarówno w stosunku do innych osób i grup społecznych, jak i instytucji. Pełnią one podobną rolę do zasad społecznych. Wspólnym punktem odniesienia jest człowiek, którego nadzwyczajna pozycja wynika wprost z naturalnej i nadprzyrodzonej ludzkiej godności.

Świadomi swych praw ludzie wyrażają sprzeciw wobec niesprawiedliwych rządów i systemów politycznych. Hasło „Ponieważ jesteśmy ludźmi – nie zgadzamy się na naruszanie naszych praw” okazało się skuteczną bronią, która metodami pokojowymi doprowadziła do zrzucenia jarzma kolonializmu w Indiach, segregacji rasowej w USA, komunizmu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Kościół w swym nauczaniu społecznym wzywa rządy do doskonalenia ustanowionych praw i rzetelnego ich przestrzegania.

Pomyśl

„Rzeczywiście istnieją uniwersalne prawa człowieka, zakorzenione w naturze osoby, w której znajdują odzwierciedlenie uniwersalne i niezbywalne wymogi powszechnego prawa moralnego. Prawa te nie są bynajmniej abstrakcyjnymi formułami, ale przeciwnie – mówią nam coś bardzo ważnego o konkretnym życiu każdego człowieka i każdej grupy społecznej. Przypominają nam też, że nie żyjemy w świecie irracjonalnym i pozbawionym sensu, ale że istnieje w nim moralna logika, która rozjaśnia ludzką egzystencję i umożliwia dialog między ludźmi i narodami. Jeżeli pragniemy, aby wiek przymusu ustąpił miejsca wiekowi perswazji, musimy nauczyć się rozmawiać o przyszłości człowieka językiem zrozumiałym dla wszystkich. Powszechne prawo moralne, zapisane w sercu człowieka, jest tą swoistą «gramatyką», której potrzebuje świat, aby podjąć taką rozmowę o własnej przyszłości”.

(Jan Paweł II, Przemówienie do Zgromadzenia Ogólnego ONZ, 2 października 1979, p. 3)

Istotnym znakiem dojrzałości i wielkości osoby jest odkrycie, że każdemu jej prawu odpowiada nierozzerwalnie jakiś jej obowiązek.

- Na ile potrafisz odkrywać tę zależność i wykorzystywać ją dla swojego rozwoju i radości?

Zapamiętaj

Zasadniczą funkcją praw człowieka jest ochrona i zabezpieczenie godności jednostek we współczesnych im realiach społeczno-polityczno-gospodarczo-kulturowych. Przysługujące poszczególnym ludziom prawa są prawami, których istnienie nie zależy od rozporządzeń jakiegokolwiek władzy czy grupy społecznej. Są to prawa nadrzędne w stosunku do społeczeństwa i państwa, a także w stosunku do nich uprzednie.

„Któż może zaprzeczyć, że są dzisiaj jednostki oraz władze cywilne, które gwałcą podstawowe prawa osoby ludzkiej, jak: prawo do narodzin, prawo do życia, prawo do odpowiedzialnej prokreacji, do pracy, do pokoju, do wolności i sprawiedliwości społecznej, prawo do udziału w decyzjach dotyczących ludzi i narodów? (...) Wołamy ponownie: Szanujcie człowieka! On jest obrazem Boga! Głoście Ewangelię tak, żeby był nim faktycznie. Oby Pan odmienił serca i ludzkimi uczynił systemy polityczne i ekonomiczne, usposabiając najpierw człowieka do odpowiedzialnego zaangażowania”.

(Jan Paweł II, Konferencja Episkopatu Ameryki Łacińskiej w 1995 r., 5)

Zadanie

Określ, co mówi Pan Jezus w kazaniu na górze (Mt 5–7) o przysługujących człowiekowi prawach.

